

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 128

Eesti, videosild

Esmaspäev, 27. september 2021

Algus 11.10, lõpp 12.40

Juhataja: Andres Metsoja (aseesimees)

Protokollija: Kristel Kits (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Yoko Alender, Peeter Ernits, Kaido Höövelson, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Jevgeni Ossinovski, Timo Suslov

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Kutsutud: kollektiivse pöördumise algatajate esindaja Piret Räni, Eesti Ornitoloogiaühingu linnukaitse programmi juht Veljo Volke, Eestimaa Looduse Fondi kohalike metsaotsuste ekspert Liis Keerberg, Päästame Eesti Metsad MTÜ esindaja Farištamo Eller, Erametsaliidu juhatuse esimees Ando Eelmaa ja tegevjuht Jaanus Aun, Keskkonnaameti peadirektori kt Olav Avarsalu, Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna juhataja Taimo Aasma ja nõunik Kadri Alasi (2. päevakorrapunkt); Keskkonnaministeeriumi merekeskkonna osakonna nõunik Agni Kaldma (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivse pöördumise "Kohustuslik pesitsusrahu Looduskaitse seadusesse!" arutelu
3. Kollektiivse pöördumise "Kaitseme koos Eesti merd! Keelustame STS-operatsioonid Eesti merel" arutelu

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu keskkonnakomisjoni nädala (27.09.2021-03.10.2021) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 27.09.2021 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivse pöördumise "Kohustuslik pesitsusrahu Looduskaitse seadusesse!" arutelu
3. Kollektiivse pöördumise "Kaitseme koos Eesti merd! Keelustame STS-operatsioonid Eesti merel" arutelu

Komisjoni istung teisipäev, 28.09.2021 kell 14.00

1. Uuringu „Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektori sidumisvõimekuse analüüs kuni aastani 2050“ tutvustus

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Yoko Alender, Peeter Ernits, Kaido Höövelson, Igor Kravtšenko, Andres Metsoja, Timo Suslov).

2. Kollektiivse pöördumise "Kohustuslik pesitsusrahu Looduskaitseseadusesse!" arutelu

Andres Metsoja ütles sissejuhatuseks, et komisjoni 15.06 istungil otsustati menetleda pöördumist sügisistungjärgul, kuulates ära nii algatajate esindajad kui ka erinevad osapooled.

Kollektiivse pöördumise algatajate esindajad andsid ülevaate pöördumise sisust ning enda poolsetest seisukohtadest (lisa).

Andres Metsoja uuris, kas kollektiivse pöördumise algatajad räägivad kõikide raieliikide keelamisest raierahu ajal. Ta soovis teada, kas on tehtud statistikat mõjude kohta, mis kaasnevad RMK aladel raierahuga. **Veljo Volke** vastas, et keskkonnaorganisatsioonide esimene lähenemine oli see, et raierahu võiks kehtida kõikidele raieliikidele. Näiteks harvendusraie puhul saab hukka ca 75% pesadest. Teiste väiksema mõjuga raieliikide osas tuleks arutelude käigus langetada otsus seadusandjatel. Ta rääkis, et teoreetiliselt on võimalik vaadata RMK raierahu senist mõju, kuid seda ei ole tehtud. Üle Eesti on ligikaudu 50 punktloendus rada, mille põhjal saadakse metsalinnustiku kohta andmeid. Punktloendus rajad asuvad nii kaitsealadel, RMK maadel kui ka eramaadel. Ta ütles, et kui sellest valimist RMK ja eramaad lahutada ja vaadata, kas mingid suundumused erinevad, siis valim on ilmselt liiga väike järelduste tegemiseks.

Taimo Aasma rääkis, et Keskkonnaministeriumis (KeM) vaadatakse üle looduskaitseseadust ning menetluse käigus on tehtud palju ettepanekuid muudatusteks. Ta sõnas, et looduskaitseseadus vajab täpsustusi ning oluline on muuta seaduses regulatsioon kõigile osapooltele selgemaks, samas jätta piisav kaalutlusruum.

Olav Avarsalu rääkis, et sellel kevadel laekus Keskkonnaametile suurusjärgus 300 kaebust raietööde kohta, millest 50 juhul peatati raied. Kolme vaidlusega ollakse kohtus, kuid veel ei ole jõutud sisuliste aruteludeni. Samuti on kohtus vaidlus keskkonnaühendustega küsimuses, kas metsateatiseid peaksid sisaldama tulevikus kõrvaltingimusi, mis sätestavad piirangud kevadistele raietele. Ta ütles, et looduskaitseseaduse ülevaatamisel tuleks tõesti arvestada ja panna paika Keskkonnaameti kaalutlusruum. Tema sõnul ei avalda kaitsealadel raierahu pikendamine olulist majanduslikku mõju, sest kaitsealade raiemaht on üldisest raiemahust suhteliselt väike osa. Raierahu kehtestamine majandusmetsades ja erametsades omab suuremat majanduslikku mõju.

Ando Eelmaa andis ülevaate Erametsaliidu seisukohast kollektiivse pöördumise kohta. Ta sõnas, et tegelikult me ei tea, kuidas mõjutavad raied meie linnustikku. RMK hallatavas riigimetsas rakendatakse linnurahu juba pikalt, kuid ei ole uuritud, kas see avaldab mõju ka linnustikule. Ta rääkis, et Eesti Ornitoloogiaühing on lühikese vahega koostanud kaks ülevaadet. Rohkem tsiteeritakse „Metsalindude arvukuse muutused perioodil 1983-2018“, mis tugineb punktloendusele ning sealt tuleneb narratiiv, et Eestis kaob 40 000-60 000 linnupaari igal aastal. Teine ülevaade „Eesti tavalinnustiku pikad arvutustrendid 1968-2016“, kus on kasutatud veidi suuremat andmestiku ja see näitab tegelikult lindude arvukuse suhtelist stabiilsust ja metsalindude osas arvukuse sama suurt tõusu, kui näidatakse teises uuringus langust. Ehk uuringud näitavad täiesti erinevat pilti, kuigi koostajad ja alusmaterjalid on suure osas kattuvad. Ta ütles, et on ebaselge, kui palju linde pesitseb Eesti metsades. Keskmiselt arvatakse meie metsades pesitsevat umbes 5 linnupaari hektari kohta ning meil on 2,3 miljonit hektarit metsamaad. Aastas võib toimuda meie metsades 11-12 miljonit pesitsemist. Lisaks vanadele lindudele sünnib aastas üle 60 miljoni linnupoja. Ornitoloogide väitel võib kevadsuviste raiete mõjul hukkuda erinevate hinnangute järgi 50 000-80 000 lindu. See on ca 0,1% aastasest lindude juurdekasvust metsades. Sellist suhet uute lindude ning võimalike hukkunud lindude vahel ei saa objektiivselt käsitleda olulise keskkonnamõjuna, sest tegelikult hukuvad linnud ka näiteks

kiskluse, haiguste, vanemate hukkamise või nälja tõttu jne. Igaks kevadeks on enam-vähem sama palju linde alles kui eelmisel.

Ta rääkis, et ELi õiguse kohaselt on inimtegevus mõistlikkuse piires võimalik, kui sellega ei kaasne ülemäärane haruldaste lindude kahjustamine ning looduslikult esinevate linnuliikide arvukus on hoitud mõistlikul tasemel. Kui tahta näha metsamajandamist tahtliku häirimisena, siis kuna linnudirektiiv kehtib kogu EL-is, tuleks linnurahu meedet rakendada kõikides liikmesriikides. Ta ütles, et lisaks majanduslikule mõjule, tuleks käsitleda ka sotsiaal-majanduslikke mõjusid, mis kaasnevad piirangute kehtestamisel töötajatele, puidutööstustele, puiduga varustamisele jne. Vaadates Eesti ilmastikuolusid, siis võib kevad olla ainuke aeg, millal metsaomanik saaks teha raiet nii, et metsapind ei saaks kahjustatud. Ta ütles lõpetuseks, et tänane looduskaitse on tüpikus ja leida tuleb õiged lahendused. Tema sõnul seisneb looduskaitse võti vabatahtlikus loodushoius.

Peeter Ernits küsis, et kui aastas hukub umbes 90 000 linnupoega, siis millise linnuliigi poegi hukub kõige rohkem. Ta uuris, kui palju saab linde surma maanteedel ning kui palju hukub linde rändel. **Veljo Volke** vastas, et ilmselt hukub kõige rohkem metsvinte ja salulehelinde. Ta lisas, et tehtud on populatsiooni mudel metsvindi kohta. Seal on arvesse võetud, kui suur on nende sigimine, suremus ning kuidas käib nende populatsiooni eluring. Populatsiooni mudel näitas, et ligikaudu 20-30% on metsvindi populatsiooni arvukuse langusest selgitatav kevadsuviste raietega. Maanteedel hukkuvaid linde on kindlasti rohkem, kuid selle kohta ei ole tehtud viimastel kümnenditel arvutusi. Samuti on mõju kisklusel, eriti lindude puhul, kelle pesad asuvad maapinnal ning seda näitas ka Keskkonnaagentuuri 2019. aastal tehtud analüüs. **Peeter Ernits** küsis, kas salulehelinnu kohta on tehtud populatsiooni mudel. **Veljo Volke** ütles, et salulehelinnu kohta ei ole tehtud populatsiooni mudelit.

Ando Eelmaa ütles, et Veljo Volke koostatud uuringus on välja toodud, et metsvindi arvukuse tõus on 0,24% aastas ehk rääkida ei saa metsvindi arvukuse vähenemisest. Samuti kui 30% metsvinte hukub raiete käigus, siis ei ole arusaadav, kuidas saadakse arvutuse tulemus. Vastamata on küsimus sellest, et kui ligikaudu 90 000 lindu hukub raietööde käigus, siis kuhu kaovad kümned miljonid linnud.

Heiki Kranich ütles, et emotsionaalselt on algatajate ettepanek sümpaatne, kuid kui me räägime ainult metsalinnustikust, miks me ei räägi maas pesitsevatest lindudest. Ta uuris, kas järgmine samm on see, et me keelame kevadel ära niitmise, sest selle käigus hukuvad paljud linnupojad. Ta küsis, et kui kaugemale me läheme piirangute kehtestamisega, sest igasugune inimtegevus tekitab loodusele kahju. **Veljo Volke** sõnul on näiteks ELi põllumajandus toetuste taotlemise tingimustes sees punkt, milles on kirjas, et lindude pesitsuseajal ei tohi raiuda puude ribasid, hekke, põõsaid jne. Loomulikult langeb põllutööde aeg kokku lindude pesitsuseajaga, kuid rakendades erinevaid meetmeid saab vähendada põllutööde mõju linnustikule. Küsimus on pigem selles, kui palju ja efektiivselt võetakse neid meetmeid kasutusele erinevates riikides.

Jevgeni Ossinovski ütles, et läbi tuleks viia uuring RMK metsades raierahu perioodi mõjudest. Ta uuris, millist lahendust näeb Keskkonnaamet kevadiste raietööde olukorrale. **Taimo Aasma** ütles, et Keskkonnaagentuur on teinud linnustiku ülevaateid. Ta sõnas, et kevadsuviste raiete käigus hukuvad linnud, kui sellele saab ka praktiliste vahenditega reageerida. Küsimus on selles, et kui me metsa majandame, siis milliseid elutingimusi luuakse metsas. **Olav Avarsalu** rääkis, et juhul kui seadus ei muutu, siis Keskkonnaamet jätkab kevadel rakendatud praktikat, kus kaebuste põhjal peatatakse raied. Looduskaitse seaduse väljatöötamisel tuleb Keskkonnaametile anda piisav ja selge õigus seada metsateatisele piiranguid.

Andres Metsoja ütles, et metsateatis kehtib ühe aasta. Ta uuris, kas peaks muutma metsateatise vormi haldusselguse mõttes. **Taimo Aasma** vastas, et metsateatise süsteemi muutmist ei ole praegu plaanis. **Andres Metsoja** sõnas, et kui linnurahu pikendatakse, siis ei saa enam rääkida

aastasest metsateatisest ehk äkki peaks raietegevuse piiramise korral olema metsateatis lühemaajalisem. **Taimo Aasma** ütles, et see on arutelu koht, milline regulatsioon kokku lepitaakse.

Timo Suslov uuris, et kui me suurendame raierahu perioodi, kuid samas oleme võtnud eesmärgiks ehitada rohkem puitmaju, siis kuidas hakkab see mõjuma Eesti konkurentsivõimet. **Taimo Aasma** ütles, et selle kohta ei ole tehtud üle Euroopalist uuringut. Ta lisas, et kõik ettepanekud kaalutakse läbi seaduse eelnõu väljatöötamisel. **Liis Keerberg** sõnas, et üks põhjus, miks meil ei ole laialdasemat teadmist kevadsuvisest raierahu mõjudest on see, et kui metsateatis realiseeritakse, siis teatise saaja ei pea märkima sinna raieperioodi.

Ando Eelmaa sõnul tuleb seadusandjatel keskenduda sellele, et tõsta metsaomanike ja teiste inimeste motivatsiooni hoida loodust. Käskude, keeldude ning piirangute seadmine on tupiktee. Inimesed peavad tahtma ise hoida loodust, kuid kui vähendatakse metsaomanike autonoomsust, siis sellega antakse signaal, et sinu maal oleva elurikkusega kaasnevad piirangud ning täiendavad majanduslikud mõjud. Siis hakatakse teadlikult või alateadlikult hävitama elurikkust, et tulevikus mitte taluda majanduspiiranguid. **Piret Ráni** ütles, et juhul kui RMK lõpetaks raiumise kõikides endistes kaitsemetsades, rohevõrgustikes ja puhkemetsades, siis olekski probleem palju väiksem. **Farištamo Eller** lisas, et meil on vaja loodust hoidvaid seadusi, nagu on liikluses. **Piret Ráni** ütles, et kuna paljud otsused tehakse rahalistest aspektidest lähtuvalt, siis on vaja jõulisemat looduskaitseadust, sest ei saa eeldada, et kõik inimesed suudavad ise kaitsta loodust.

Andres Metsoja ütles, et pöördumise menetlemist jätkatakse mõnel järgneval istungil.

3. Kollektiivse pöördumise "Kaitseme koos Eesti merd! Keelustame STS-operatsioonid Eesti merel" arutelu

Andres Metsoja rääkis, et komisjon arutas kollektiivset pöördumist 17. mai istungil. Vabariigi Valitsus võttis 16.08.2021 vastu määruse nr 51 „Merel, Narva jõel ja Peipsi järvel ohtlike ning kahjulike ainete käitlemise korra“ muudatused, mis peaksid lahendama kollektiivses pöördumises toodud probleemi.

Agni Kaldma rääkis, et määruse uus versioon on kehtiv alates 28.08.2021, mille kohaselt on antud Keskkonnametile kooskõlastamise kohustus STS tegevuste lubamisel ja vähendatud on ankrualade arvu, kus tohib teha ohtlike ja kahjulike ainete käitlemise toiminguid. Lavalt laevale ümber laadimise tegevused on lubatud sisemerel ainult sadamates, välja arvatud veeldatud maagaasi puhul.

Andres Metsoja soovis teada, miks STS operatsioonide keelustamine ei ole sätestatud veeseaduses, vaid seda on tehtud läbi määruse. **Agni Kaldma** vastas, et STS operatsioonid on reguleeritud kogu aeg määrusega.

Andres Metsoja uuris, millist tagasisidet on saadud muudatuste kohta. **Agni Kaldma** vastas, et KeM-ile ei ole laekunud tagasisidet.

Peeter Ernits uuris, kas muudatuse tulemusel lõpetati STS tegevus kaitseala piiril. **Agni Kaldma** vastas, et Paldiski ankrualadel ei tohi enam käidelda ohtlike ja kahjulikke aineid. Lubatud on see ankrualadel, mis asuvad Tallinna ja Muuga lahes.

Andres Metsoja ütles, et kollektiivses pöördumises püstitatud probleem on leidnud lahenduse Vabariigi Valitsuse poolt vastu võetud määrusega.

(allkirjastatud digitaalselt)
Andres Metsoja
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristel Kits
protokollija